

Vlaanderen
is erfgoed

Opheffingsdossier

Rode beuken in Bierbeek

Cultuurhistorisch landschap

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Rode beuken, Bierbeek (Lovenjoel), Stationsstraat zonder nummer, Klein Park zonder nummer – cultuurhistorisch landschap (opheffing)

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/24011/101.1

25/05/2022

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	5
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	6
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	7
2.	Evaluerend gedeelte	7
2.1.	Evaluatie van de opheffing van de bescherming	7
2.2.	Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan	7
2.3.	Motivering van de afbakening van de opheffing	8
2.4.	Juridische toestand	8
2.4.1.	Adres en kadaster	8
2.4.2.	Onroerend Erfgoed:	8
2.4.3.	Omgeving:	9
2.4.4.	Natuur en Bos:	9
2.4.5.	Water:	9
3.	Bronnen	10
3.1.	Archieven	10
3.2.	Digitale bronnen.....	10
4.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	10
4.1.	Omgevingsplan	10
4.2.	Fotobijlage	10
4.3.	Documentatie	10

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Dit is het inhoudelijk dossier bij het opheffingsbesluit van 'Rode beuken' in Bierbeek (Lovenjoel). De opheffing van de bescherming kadert in de herziening van het beschermde erfgoedbestand, zoals ingeschreven in de Beleidsnota Onroerend Erfgoed (2019-2024) van minister Matthias Diependaele.

De bescherming van de 'Rode beuken' werd onderzocht in het project 'Aangetaste en verdwenen beschermingen' (2020-2021)¹. Hierin zijn beschermingen onderzocht van bouwkundig, houtig en landschappelijk erfgoed met een twijfelachtige fysieke toestand. Het onderzoek had een driedelige bedoeling:

- Nagaan wat de huidige fysieke toestand van het beschermde erfgoedobject is en in hoeverre het nog beantwoordt aan de toestand waarin het werd beschermd
- Achterhalen welke de oorzaken zijn van eventuele veranderingen
- Een beslissing nemen over de bescherming van het erfgoedobject

Het onderzoek leverde voorstellen op voor de opheffing en wijziging van beschermingen:

- 44 volledige opheffingen van beschermingen
- 1 gedeeltelijke opheffing van een bescherming
- 3 wijzigingen van beschermingen, namelijk de regularisering van de verplaatsing van een beschermd erfgoedobject

Deze opheffingen en wijzigingen worden gefaseerd uitgevoerd. Het eerste pakket dat hier wordt voorgelegd bevat beschermde erfgoedobjecten

- Die onherstelbaar zijn aangetast of verdwenen door een calamiteit
- Waarvan de erfgoedwaarden zijn verdwenen of onherstelbaar aangetast na werken die zijn vergund door het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn voorgangers

Voor vier dossiers in dit eerste pakket wordt de opheffing of wijziging van de bescherming voorgesteld omdat het beschermde onroerend goed met toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed of zijn rechtsvoorgangers verplaatst werd en

- het beschermde onroerend goed op de nieuwe locatie opnieuw beschermd werd. De bescherming op de oorspronkelijke locatie wordt om die reden opgeheven.
- de verplaatsing noodzaakt een wijziging van het oorspronkelijk beschermingsbesluit. Het beschermingsbesluit wordt aangepast in functie van een bescherming op de nieuwe locatie.

Hierna volgen nog twee pakketten:

- bouwkundig en landschappelijk erfgoed waarvan de toestand problematisch was op het moment van bescherming
- bouwkundig erfgoed dat gesloopt is

1.1. Situering

De Rode beuken, gelegen langs de Stationsstraat in Bierbeek (Lovenjoel)² werden beschermd als cultuurhistorisch landschap bij koninklijk besluit van 19 april 1955. De bescherming als landschap betreft de bomenrij van rode beuken (= bruine beuken *Fagus*

---

¹ Voor meer informatie over dit onderzoeksproject verwijzen we naar het online onderzoeksrapport 'Beschermd, beschadigd, verdwenen. Onderzoek en evaluatie van ernstig aangetast en verdwenen beschermd erfgoed' [<https://oar.onroenderfgoed.be/item/6378>]

² Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Rode beuken* [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/1149> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

sylvatica 'Atropunicea'). De 32 rode beuken zijn beschermd als landschap omwille van het algemene belang gevormd door de esthetische waarde.

De bomenrij van 32 rode beuken in Lovenjoel (Bierbeek) situeert zich ten oosten van de Stationsstraat, ten zuiden van het kruispunt met de straten Wonewei-Keizerstraat. De afbakening van de bomenrij loopt ten zuiden van de straat Klein Park tussen de gebouwen door.

Het noordelijk deel van de bescherming van de 32 rode beuken overlapt met het beschermde monument 'Het Klein Park met kasteelhof Felixhof'³, beschermd op 9 juni 2004. Het park is opgenomen in de erfgoedinventaris als landschappelijk element: 'Het Klein Park'⁴.

Het zuidelijk deel van de bescherming van de 32 rode beuken overlapt met het 'Medisch pedagogisch instituut Ave Regina'⁵, vastgesteld bouwkundig erfgoed op 8 oktober 2021.

1.2. Historisch overzicht

Deze rij bruine beuken hoorde bij de domeinafbakening van het 'Klein Park'. Het Klein Park is een 19de-eeuws park bij een landhuis dat terug gaat op de oudere vierkantshoeve 'Hof ten Poele'. De eerste aanpassing gebeurde in 1810 en bijkomend in het vierde kwart van de 19de eeuw. Het bijhorende park van bijna 11 ha werd aangelegd in een vroege landschappelijke stijl. Rond 1860 gebeurden diverse belangrijke aanplantingen, wat resulteerde in een dendrologisch interessante collectie. Het Klein Park werd uitgevoerd door Felix-Xavier de Spoelberch (1808-1868) die in 1830 als eigenaar werd vermeld en in 1860 alle percelen in de buurt bezat. Rijen bruine beuken met een tussenruimte van 10 m werden langs de oude Tiense weg (Kerselaarlaan) en de Molenbeek aangeplant als accentboom en zijn als een relict van de vroegere domeinafbakening. In 2004 werden de bomen 130 à 140 jaar oud geschat, wat neer komt op een plantdatum die zich tussen 1864 en 1874 situeert⁶.

Het instituut 'Ave Regina' wordt in de jaren 1940 ingeplant tussen het kasteel Felixhof en de Stationsstraat. Oorspronkelijk werd de oostelijke zijde van het park, waar de meeste landschappelijke aanleg zich bevond, hiervoor voorgesteld. Maar uiteindelijke koos men voor de zone tussen het kasteel en de dorpskern. De inplanting van de gebouwen van dit instituut had een negatieve impact op de bomenrij.

Een uitgebreid overzicht van de historiek van het park kan gelezen worden in de Inventaris Onroerend Erfgoed bij: 'Klein Park'⁷ of in het inhoudelijk dossier bij het beschermingsbesluit als monument van het 'Klein Park' uit 2004⁸.

---

³ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Het Klein Park met kasteel Felixhof* [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/506> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Het Klein Park* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300774> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

⁵ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: Medisch pedagogisch instituut Ave Regina [online] <https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/119040> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Het Klein Park* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300774> (Geraadpleegd op 17-01-2022)

⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Het Klein Park* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300774> (Geraadpleegd op 17-01-2022)

⁸ DENEFF R., 2004: *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant*. Bierbeek, Boutersem, Glabbeek en Oud-Heverlee, Brussel: Vlaamse Overheid. Onroerend Erfgoed.

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier

Het in de vallei, en dus laag gelegen deel van het historisch park Klein Park werd opgehoogd in functie van de bouw van 'Medisch pedagogisch Instituut 'Ave Regina''. Wanneer de laatste de Spoelberch in 1907 zonder directe erfgenamen overlijdt komt het domein in 1915 in handen van de Universiteit Leuven. In 1923-1924 dragen zij de domeinen over aan de Zusters van Liefde, die er een medisch pedagogisch instituut oprichten in 1938. De nieuwe gebouwen worden pas na de Tweede Wereldoorlog afgewerkt en in 1949 in gebruik genomen. De zuidwestelijke vleugel dateert pas uit 1951. De Universiteit Leuven blijft de naakte eigenaar, de Zusters van Liefde zijn de vruchtgebruiker⁹.

In het begin van de jaren 1950, wanneer het 'Instituut 'Ave Regina' gerealiseerd was, waren er plannen om de Stationsstraat te verbreden. Naar aanleiding van de verbreding van de Stationsstraat vroeg professor Victorien Antoine via de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen (KCML) om "*één der mooiste beuken-complexen van het land*", met name de 32 bruine beuken en 2 zomereiken die de westelijke begrenzing van het Klein Park markeren te beschermen als landschap. De bomen werden beschermd omwille van een dreigende kap. Dit zou het uitzicht van het Klein Park beschadigen. De KU Leuven was op dat moment eigenaar van het park.

Op 19 april 1955 werden "*om redenen van hun esthetische waarde (de) 32 rode beuken wassende langs de Stationstraat te Lovenjoel*" bij koninklijk besluit gerangschikt als landschap. De bomen hadden toen een omtrek van 230 cm. Er zijn geen foto's van de bomen van het moment van de bescherming bewaard in het archief. De twee eiken waarvan sprake in de brief aan de KLCM werden niet vermeld in het beschermingsbesluit.

In verschillende aanvragen werden toelatingen verleend om bomen te kappen omwille van veiligheidsredenen. Bij de voortschrijdende achteruitgang was er aantasting met reuzenzwam (*Meripilus giganteus*). Het deel waar de bomen eerst verdwenen, bevond zich ter hoogte van de gebouwen, opgericht in de jaren 1940. Ophoging en aantastingen van de wortelzone (bodemverdichting) van de bomen zijn hier niet vreemd aan.

Historiek beheer:

- 1957: toelating om 1 boom om veiligheidsredenen te kappen
- 1968: toelating voor vellen van 'droge en slechte beuken' voor het gebouw
- 1969: toelating voor kappen van 6 bomen (waarvan 2 dode bomen) en snoeien van andere
- 1969: toelating om 6 bomen te kappen
- 1975: ongunstig advies voor kappen van 5 bomen
- 1975: telegram aan gemeente met vraag om niet geoorloofde boomkappingen te doen stilleggen, zou om een misverstand gaan
- 1981: verharding met cementdallen voetpad langs beschermde bomenrij: ongunstig advies
- 1989: toelating voor kap van rode beuk aangetast door reuzenzwam en aanmaning om beschermingsmaatregelen te nemen
- 1993: toelating voor kappen van één rode beuk, die voorlopig niet vervangen hoeft te worden
- 1994: aanvraag kappen van 1 rode beuk wegens reuzenzwam
- 2004: uitgedund tot dertien exemplaren
- 2005: Kapvergunning (17/11/2005) gevraagd door directeur Ave Regina, via gemeente. De laatste 11 beuken mogen gekapt worden op voorwaarde dat er 32 nieuwe linden worden aangeplant, maat minstens 20/25 (cm omtrek).

De voorwaarde uit de kapvergunning uit 2005 werd niet uitgevoerd.

---

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed 2022: *Medisch pedagogisch instituut Ave Regina* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215122> (Geraadpleegd op 17-01-2022)

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van het onroerend goed waarvoor dit opheffingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens een plaatsbezoek op 27 december 2021. De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de opheffing.

De bomenrij is volledig verdwenen. Enkel ter hoogte van de woningen Stationsstraat 23 A/B/C/D zijn nog de relictten van de stobben van de voormalige bomen zichtbaar op de perceelsgrens met de straatzijde. De bomen op deze percelen verdwenen rond 2005.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de opheffing van de bescherming

Tussen 1957 en 2005 werden verschillende toelatingen verleend om bomen van de beschermde beukenrij te kappen omwille van veiligheidsredenen. De ophoging en aantasting van de wortelzone na de bouw van het medisch pedagogisch instituut Ave Regina in de jaren 1940 en de aantasting met reuzenzwam (*Meripilus giganteus*) leidden tot een voortschrijdende achteruitgang van de beukenrij. De beukenrij is momenteel volledig verdwenen.

De erfgoedwaarde van de Rode beuken is volledig verloren gegaan. Het feitelijk herstel van de erfgoedwaarde door een heraanplant hetzij met bruine beuken of met linden voor de gebouwen van Ave Regina kan niet wegens de geringe plaats vóór de gebouwen aan straatzijde. Deze zone bedraagt niet meer dan vijf meter. Op deze zone is er onvoldoende plaats voor een duurzame en toekomstgerichte heraanplant met opgaande bomen.

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de Rode beuken wordt opgeheven omdat de erfgoedwaarden onherstelbaar zijn aangetast of verloren gegaan.

2.2. Registratie van de erfgoedwaarden die verloren gaan

De erfgoedwaarde, namelijk de esthetische waarde, is door het verdwijnen van de bomenrij reeds volledig verloren gegaan. Het opheffingsdossier van de 'Rode beuken' en het beschermingsdossier van het 'Klein Park met kasteel Felixhof' registreert de erfgoedwaarde die verloren is gegaan voldoende. Er zijn bijgevolg geen bijkomende maatregelen vereist.

Voor het deel van de bomenrij binnen 'Het Klein Park met kasteel Felixhof', beschermd als monument bij ministerieel besluit van 9 juni 2004, kan de bomenrij heraanplant worden. De bomenrij is op moment van bescherming in 2004 nog grotendeels aanwezig in deze strook. De bomenrij van bruine beuken wordt in het beschermingsdossier aangeduid als ondersteunend erfgoedelement bij de evaluatie van de erfgoedwaarden bij de 'historische waarde'. De heraanplant met opgaande bomen binnen het als monument beschermde deel van het Klein Park kan via beheersmaatregelen onderzocht en uitgevoerd worden. Voor het deel ter hoogte van de Molenbeek is een jong bos met zaailingen van es en esdoorn. Het vrijstellen van een strook van het bos is nodig in functie van een heraanplant van de bomenrij.

2.3. Motivering van de afbakening van de opheffing

De bescherming als cultuurhistorisch landschap van de 'Rode beuken, Stationsstraat zonder nummer Bierbeek (Lovenjoel), wordt geheel opgeheven. De kadastrale percelen gevat door de opheffing zijn opgenomen in artikel 2 van het ministerieel besluit.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Adres en kadaster

De 32 Rode beuken hebben in het beschermingsbesluit volgende kenmerken: gemeente Lovenjoel, secties A en B, delen van nrs. 263 b (deel van 1 Ha Ilo a. 20 ca), 275 ,c (deel van 41 a. lBo ca), 276 b (deel van 27 a 60 ca), c (deel van 1 Ha 0a.,30 ca), 34 e (deel van 65a. 25 ca)

Vandaag is dat: Stationsstraat, Bierbeek (Lovenjoel), bekend ten kadaster: Bierbeek, 3de afdeling, sectie A, perceelnummers 234N (deel), 263D (deel), 263G (deel), 263H (deel), 275K (deel), 276F (deel), 237F (deel), 279L (deel) en deel uitmakend van het openbaar domein.

2.4.2. Onroerend Erfgoed:

De 'Rode beuken' zijn beschermd als cultuurhistorisch landschap:
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1149> (beschermd bij koninklijk besluit van 19/04/1955).

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit opheffingsdossier over gaat:

Beschermd erfgoed:

- 'Klein Park met kasteel Felixhof' is beschermd als monument:
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/506> (beschermd bij ministerieel besluit van 09/06/2004)
  - o Het noordelijk deel van de beschermde bomenrij van bruine beuken ter hoogte van het Klein Park is eveneens aangeduid als ondersteunend erfgoedelement ('de domeinafbakening met bruine beuken') binnen deze bescherming als monument. De bomenrij was in 2004 nog grotendeels aanwezig in deze strook, waardoor beheersmaatregelen in functie van heraanplant en herstel binnen deze bescherming onderzocht en uitgevoerd kunnen worden.
- 'Parochiekerk Sint-Lambertus' is beschermd als monument:
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/510> (beschermd bij ministerieel besluit van 15/05/2009)
- 'Parochiekerk Sint-Lambertus: orgel' is beschermd als monument:
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/513> (beschermd bij koninklijk besluit van 23/01/1981)
- 'Dorpsplein van Lovenjoel met Groot Park en watermolen Heystmolen met omgevende beemden' is beschermd als dorsgezicht:
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/515> (beschermd bij ministerieel besluit van 17/02/1994)

Vastgesteld bouwkundig erfgoed (op 08/10/2021):

- 'Medisch pedagogisch instituut Ave Regina':
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/119040>
- 'Gemeentehuis van Lovenjoel en de woning van de onderwijzeressen':
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/118978>

- 'Pastorie van de Sint-Lambertusparochie':
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/114948>
- 'Parochiekerk Sint-Lambertus':
<https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/114947>

Wetenschappelijke erfgoedinventaris:

- opgenomen in de landschapsatlas als landschappelijke element:
  - o Klein Park: <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300774>
- opgenomen als bouwkundig element:
  - o Medisch pedagogisch instituut Ave Regina:
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/215122>
  - o Gemeentehuis van Lovenjoel en de woning van de onderwijzeressen:
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/214825>
  - o Pastorie van de Sint-Lambertusparochie:
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41575>
  - o Parochiekerk Sint-Lambertus:
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41574>

2.4.3. Omgeving:

Gewestplan Leuven (goedgekeurd op 7/4/1977): 'parkgebied' (noordelijk deel) en 'gebieden voor gemeenschapsvoorzieningen en openbare nutsvoorzieningen' (zuidelijk deel van Klein Park en zone ter hoogte van 'Medisch pedagogisch instituut Ave Regina').

BPA 'Salve Mater' (goedgekeurd op 11/04/2008) wijzigt het deel 'parkgebied' in enerzijds 'Parkzone met nevenfunctie wonen' voor de twee percelen van de woningen Stationsstraat 23 A/B en 23 C/D. Het BPA verfijnt dit tot 'deelzone 7C: zone gebouwen in functie van begeleid wonen'. De overige delen van het park worden als 'historisch parkgebied' ingekleurd.

Er is geen ruimtelijk uitvoeringsplan van kracht op deze site.

2.4.4. Natuur en Bos:

Enkele honderden meters meer oostwaarts ligt het habitatrictlijngebied 'Valleien van de Winge en de Motte met valleihellingen'. Dit gebied is ook deel van het VEN-IVON: 'Het Langenbos- Bruulbos – Weterbeek'.

Het parkperceel ter hoogte van de Molenbeek is een biologisch zeer waardevol perceel met een eiken-haagbeukenbos en alluviaal-haagbeukenbos. Het smalle perceel ten zuiden ervan, tussen de gebouwen en het zeer waardevolle perceel, betreft een biologisch waardevol perceel met een jong loofbos (exclusief populier) op een opgehoogd terrein¹⁰. Het perceel rond de Molenbeek is op de Natura 2000 Habitatkaart aangeduid als 'Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eikenhaagbeukbossen' (9160) en 'Beekbegeleidend vogelkers-essenbos en essen-iepenbos' (91E0_va)¹¹.

2.4.5. Water:

De Molenbeek-Parkbeek kruist de beschermde bomenrij ongeveer halverwege. De Molenbeek-Parkbeek is een waterloop in de tweede categorie.

---

¹⁰ Biologische waarderingskaart – versie 2 (terreinbezoek karteerder maart 2017) (geraadpleegd op 14 jan. 22).

¹¹ Natura 2000 Habitatkaart (geraadpleegd op 14 jan. 22).

3. BRONNEN

3.1. Archieven

Archief Onroerend Erfgoed:

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier nr. DB002213: Paesmans Greta en Deneef Roger (20/08/2003): Het Klein Park (domein Ave Regina).

Onroerend Erfgoed, Beheersarchief, Klein Park en Rode beuken.

3.2. Digitale bronnen

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Rode beuken* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/1149> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Het Klein Park* [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300774> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2022: *Medisch pedagogisch instituut Ave Regina* [online] <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/119040> (Geraadpleegd op 13-01-2022)

4. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

4.1. Omgevingsplan

4.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

4.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk opheffingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastrmutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.